

Székelijorszáig

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marostorda, Torda-aranyos és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székelij érdekelij újságja.

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félésre 5 K, negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetések díjszabás szerinti. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489. sz.

Városi mozik.

(—gh.) Bizony igaz van egyik laptársunknak, hogy a jó módot lerombolta az elemi csapás; egyes községek lakossága felére apadt a kivándorlás folytán; ablakokat bedesztáztak, háztartásokat feloszlattak, gyermekeket rokonoknál helyeztek el s eltávoztak sokan onnan, hol megélni nem tudtak; az itthon maradtak tengődve, eladósodva élnek, akiknek existenciájuk csupán a takarékpénztárak kegyes türelméről függ...

Ez a madártávlatból pár vonással lekapott kép — sajnos — ma a Székelyföld siralmas képét mutatja. Ha közelebbről vizsgáljuk, még ennél is elretentőbb lenne...

És mégis! Alig látunk tetteket a helyzet javítására. Alig tűnik fel néha-napján egy-egy reformakció — a súlyos bajok gyakorlati megoldására.

Száz meg száz kipróbált, itthon és a külföldön fényes eredményeket felmutató eszköz volna a városi és falusi vezérek előtt, de mindhiába...

Nincs élet, nincs hivatás, kötelességet tudó buzgalom!

Mintha csakugyan végpusztulás előtt, elcsüggedve állana minden...

Elszorult szívvel, aggódó lélekkel írjuk mi is már e sorokat. Hiszen oly sokszor és sokat irtunk. Annyiszor felkiáltottunk.

Tudjuk, hogy most is sikert, hallani nem akaró fülekre találunk, amelyek az előre törekvés tárogatójának hangjait bevenni, megszívni nem szokták...

És mégis irunk. Irunk, mert a vérbeli újságíró olyan, mint a hűséges házőrítő eb, mely akkor is ugat és védi gazdája vagyonát, ha éhesen, szomjasan marad éjszakára — csupa feledékenységből, hogy ne mondjuk — zsugoriságból...

Irunk a városi moziról, mely immár igen sok helyen s így a Székelyföldön, annak fővárosában: Marosvásárhely is bevált. Példa reá az, hogy egyetlen napi tiszta jövedelme 811 K 3 fillér volt, amelyet a Tüdőbeteg Szanatoriumi Egyesület marosvásárhelyi osztályának ajándékozott.

Ez a példa itt van az összes székelij városoknak — a szomszédban. Nem mondhatja egyik sem, hogy külföldi, ami esetleg itthon nem válik be.

Ha csak hetenkint egyszer venné be a városi mozi azt a 811 K-t, akkor is évi 42 ezer 172 korona tiszta jövedelmet jelent. Tehát gazdasági szempontból sem megvetendő dolog a városi mozi minél sürgősebb beállítása.

Tény az, hogy a mozik — helyes vezetés mellett — nagyon is kifizetik magukat. Azonban a városi mozinál nemcsak ez a cél, hanem főképp a nagyszemélyű kulturális kérdés, melyet mellőzni, mely előtt továbbra is szemet hunyni nem szabad...

A városi mozik nem a réndramákat, detektívtörténeteket, ideg- és erkölcsrontó semmiségeket tartják műsoron, hanem a kellemesen szórakoztató művek mellett, a tanulságosakat.

Egy-egy városi mozi állandó összeköttetésben áll a budapesti Urániával és annak tudományos, ismeretterjesztő darabjait ép

olyan érdeklődéssel fogadja a közönség, mint a magánvállalatok szenzációs filmjeit. De aztán az erkölcsi hatásban természetesen óriási a különbség.

Nem okvetlenül szükség, hogy maga a város házilag vezesse a mozi. Építtesse meg az alkalmas helyiséget és az üzletet a szükséges feltételek kikötésével adja bérbe.

Vállalkozó bizonyára akad reá, könnyebben, mint az építkezésre. Pedig — a példák mutatják — erre is akadnak.

Minden városnak van a kezelésében olyan alap, melyet e célra felhasználhat, vagy kölcsön vehet. A pénzühiány tehát nem ok a halogatásra. De ha még kölcsönből kellene is a szükséges pénzt előteremteni, akkor sem szabad ezt a rendkívül fontos városgazdasági és kulturális kérdést elhanyagolni.

Mult, jelen és jövő.

Irtta: **Gagyí Samu.**

II.

A gazdag primorok sokszor megkísérelték a szegényebb pixidáriusokat jobbágyokká tenni. Az állatok szabadon élve, önmaguk keresik meg táplálékukat. Az emberek mindenféle kigondolható módon arra törekednek, hogy a munkát más embertársaikkal végeztessék; ők csak a mások által összegyűjtött készletből lakmározhassanak...

A nyomorék koldus egy rongyot sem bír szerezni didergő testére, míg sok munkabíró, érdemrendekkel tele akgatott, díszkabátjait halomszámra csináltatja a dolgozó népnek feje alól elárverezett párnák árából összegyűjtött fillérekkel.

A székelij nép szabadságát irigyelte Rudolf császár bizalmi embere: Napragy Demeter s a császárhoz beadott tervezeti javaslatában (me-

Figyelemmel kísérjük, vajjon melyik székelij földi város derék polgármestere fogja megelőzni — a többieket.

A jövő.

X.

Amidőn a házi ipar tárgyalása után, a vele nagyon is összefüggő gyáripar megteremtésének módozataira térünk át, sietünk hangsúlyozni azt, hogy a vasutvonalak mai hiányaitól eltekintve, a gyáripari fejlesztésnek Erdélyben minden előfeltétele meg van és pedig oly mérvben, hogy a megfelelő anyagi erő elnyerése esetén, a világ első gyáripari államává volna elő léptethető, aránylag rövid idő alatt.

A földgáz s a természetes vízi erők felhasználása, a létesítendő gyári telepek üzemköltségeit a minimumra redukálnák s már ezen körülmények fogva is a létesítendő

moriale) 1601-ben ajánlja, hogy fosztassanak meg szabadságuktól, vettessenek a fűrak szolgasága alá s részben osztassanak be már az uralkodó tulajdonát képező bányákhoz munkásoknak.

A Báthory Zsigmond első lemondása után kiadott összes szabadságlevelék, primipillusi okmányok, adományozások érvényüket veszítették ezen tanács következtében. I. Lipót császár, Mária Terézia királynő is később sok primipillust és pixidáriust libertínusnak iratott csak; zsellérnek és jobbágynek is igen sokat és súlyos adókkal terheltette.

A sok háboru gyéritgette nemcsak a fegyvert fogható népet, de általában az ösztent. A székelij nép természetes szaporasága azonban nem csak utánpótolta ezen veszteséget, hanem állandóan bocsátotta ki magából a magyarságot is utánpótló, felfrissítő egyéneket, rajokat.

A Mária Terézia által 1765-ben fölállított, határőrségi szolgálat elől

gyárakat a külföldi gyárparral való versenyben erőssé és a siker minden reményével bírónak tenné.

Hegyeinkben mérhetetlen kincs hever, ami felszínre hozva, számos gyár céljára alkalmas és olcsó nyersanyagot szolgáltatna.

Végül az erdélyi nép, nem tulcsigázott igényekkel bírva, veleszületett ügyessége és alkalmazhatóságánál fogva, a legtökéletesebb és hasznosabb munkás gárdát alkotná, már csak azért is, mert ezt a földet mélyesen szereti, az itt létesítendő minden intézmény haladásában, gyarapodásában a saját haladását és gyarapodását látja.

Hogy a meglévő előfeltételek kihasználhatók legyenek, ahhoz két dologra volna szükség és pedig a már említett vasutvonalak létesítése által a kereskedelmi utvonalak megvalósítására és a gyáralapításhoz szükséges anyagi erő előteremtésére.

A vasutvonalak létesítését kizárólag állami feladatnak tekintjük. Különben is már e kérdést a részletesség elhagyásával bár, de elég alaposan megvitattuk s így az ismétlések elkerülésével azokra újból kiterjeszkedni ezuttal nem kívánunk.

Az anyagi erő megteremtését, amennyiben az részben állami, részben társadalmi kérdés, szintén két szempontból kell figyelemre méltatni.

Vizsgálunk kell mindenképp elötte azt, hogy a mai gyáriparrunk életképes-e, vagy sem? Erre határozott nemmel kell felelnünk. Gyáriparrunk nem életképes azért, mert sem a fejlődéshez, sem az üzem zavartalan folytatásához elegendő anyagi erővel nem rendelkezik. Anélkül pedig élete csak vegetáció.

Abban a hitben vagyunk azonban, hogy a mai ipartelepeinket feláldozni, még gyáriparrunk megvalósítása érdekében sem szabad, hogy az indítandó mozgalomnak oda kell irányulni a első sorban is, hogy a mai gyárak

Csik-, Gyergyó- és Háromszékből a szomszédos török vazallusság alatt levő államba kiszökött igen nagy számú lakosság hiánya is alig volt érezhető. Ezek utódait azonban most visszatelepíteni, nagy szükségünk volna.

A székely nép régebben kevés igényű volt. Nehezen munkálható sovány hegyoldalai, rövid kalászu gabonát termettek, de hát a mi még ehhez kellett, azt beszerezték csere útján erdeikből kitermelt nyersépitő anyagokból, fűrészárúkból, zsindelyből, gazdasági eszközök és szerszámfákból, agyárukból, melyekkel távoli vidékekre — járható utak hiányában — néha hetekig is oda kalandoztak.

Emlékezetes a korondi fazekas mondása, a kitől azt kérdezték a Lóci-fogadóban:

— Hová igyekszik a puliszkafőzőkkel István bá'?

— Ha Isten segít ahare Dicsőbe, hanem tovább Fejérvár, Déva felé. — Vagy máskor:

tökéletessétesenek s csak annak elérése után, illetve azzal párhuzamosan szabad az új gyáripartelepek létesítésére gondolnunk.

A mai gyáriparrunk részére szükséges forgótőkét az állam volna hivatva oly értelemben nyújtani, hogy a nagyobb pénzintézeteknél alacsony kamat mellett elhelyezett állami pénzkészlet által e bankoknak nyújtott előnyök ellenében kikötné azt, hogy ezek a bankok az ipartelepeket ha hozzájuk fordulnak, kedvező feltételű költsönökkel állítsák talpra. Ezen feltétel kikötésének az államfinánciákra zavaró hatása nem volna s az állam pénzéért, pénzének használatáért, a bankok is meghozhatnának a közérdekében ennyi áldozatot már a saját jól felfogott érdekükben is, mert hiszen a nép jólétének emelése, az általuk kiadott hitelek szilárdságát is eredményezik.

Nyújthatna aztán az állam egyéb módot is a mai gyáriparrunk fejlődésének előmozdítására; jelesül fejlesztés esetén bizonyos idejű adómentességet, ami, mert a forgalom emelkedése a közvetett adójövedelmek emelkedését eredményezi, más uton bővebben térülne vissza, sőt később a mentességi idő leteltével, mint újabb adóalany az állami egyes jövedelmeket is emelné.

Az újabb gyáritelepek létesítésénél már a külföldet kell segítségül hívunk, mert arra mai viszonyaink között, magunk képesek nem lehetünk.

Sajnosan kell leszögeznünk ugyanis azt a tényt, hogy a közéletünk vezetését magának vindikáló felsőbb osztály tagjainak igen tekintélyes részében, nincs meg az iparpártolás iránti helyes érzék.

Magnásainknak egyrésze csak születése, de nem egyben vagyona révén is tartja magát annak, másik része pedig kizárólag az agrárkérdések mindenhatóságának vallja s így egyik sem alkalmas arra, mikép

— Ahare Bándra, ha Isten segít, hanem tovább Szömpéterig (Szentpéter), tám elvások — volt a felelet.

Az árut szemes gabonáért adták, ami kitészik egy másik párbeszédből.

— Hogy adja a fazakát ifju menyecske? — kérdi egy ványadt képi uracs.

— Kéccör (kétszer) tötve, jól meg nyomva, de nem az urnak.

Igy visszatérőben még nagyobb terhet hoztak gabonában, mint vittek árukban fakó szekereiken, melyeken nem volt egy lópatkószegre való vas anyag sem. Őszel egy-egy tököt húztak ki az utmenti kukoricából s azzal kenték meg a csikorgó tengelyt.

A kinek nem volt földbirtoka és házastelke, mint zsellér 10—30 napi dologért a módosabbaktól kapott egy kis házat, ahol lakják. Igyekezett kézi munkájával idejében törleszteni ezen évi házbért. Annál jobb volt, mert ősszel elmehetett csépelni. Nem lévén még a gazdasági gépek, egész tavaszig csépeltek a bővebb gabona-

e fontos nemzetgazdasági kérdésben vagyonaival, tudásával, minden erejével a küzdők, sőt vezetők között lépjen. Az ipari állami élet megteremtéséhez pedig egész emberek, oly egyének kelljenek, akik annak a nemzetre, az egyénekre ható fontosságát átérzeni képesek, akik annak jövőjében bíznak, annak megvalósításáért lelkiismeretesen küzdeni is kívánnak.

A külföldi tőkekapacitásoknak azonban meg van a helyes érzékük az ügy fontossága iránt; azok át tudják érezni, mikép tőkéjük gyümölcsösztetését legtökéletesebben az ipari befektetések révén eszközölhetik s így nem nehéz lenne a külföldi tőkét gyáriparrunk létesítésére megnyerni akkor, ha a fönt vázolt kedvező előfeltételekre reámutatnánk s azokat adómentesség nyújtásával is fokoznók, aminek ellenében a magyar honi munkások alkalmazását és azt kellene kikötni, hogy a létesítendő telepek önálló magyar vállalatok legyenek.

Ennek kivitele érdekében a társadalomnak kell megmozdulni s e tekintetben az a nagyszámu székely egyesület igen szép és hasznos tevékenységet fejthetne ki, ha egy népszerű székelyföldi leírást kibocsátana magyar, német, francia és angol nyelven s azt tájékoztasson a külföldi pénzkapacitásoknak megkülönböztetve.

Lelkes székelyföldi írókban nem szűkölködünk s így ennek a revüszzerű munkának több európai nyelven való kiadása nem is kerülne oly sokba, hogy azt csak egy egyesület, az Emlék tekintve is, megtenni képes ne volna.

Itt hasztalan írunk a lapoknak, hasztalan tartunk kongresszusokat, csak magunknak beszélünk. Magunknak beszélni pedig felesleges, mert hiszen mi azokat mind igen jól tudjuk. Beszéljünk már végre a kölföldnek is s elhíhetjük bátran,

termő vidékeken, egyes uradalmakban. A cséplő részből otthon a család megélt, sőt a fölöslegesből ruháralót is kaptak.

A ruházatkodás egyszerű volt. A módosabbaknak nem került pénzbe, mert a juh a mellett, hogy kosarázással trágyázta a hazulról meg nem trágyázható földeket, a turójából nyáron a boritoba és a puliszka mellé is tápláló eledelt adott, sőt egy-egy nagy dézsával télire is eltektek. A gyapjuval ellátta a fontosabb ruházati cikkekkel és pokrócokkal takaróul.

Kenderföldet kiválasztani s kellően megmunkáltatni a gazdasszony teendője, gondja volt. A háznál elvégezték a kendernek is minden munkáját. A jó erős házi vászonból kitélt a ruházat többi része, sőt eladásra is került.

A szegényebbek inkább kézi munkáért, mint pénzért beszerezték a módosabbaktól az új anyagot, vagy a kissé viselt ruhát. Legfőlebb fejtőt vásároltak a finomabb gyolcs-

hogy több eredményt érhetünk el vele.

E mellett azonban szükséges volna még az is, hogy a külföldi nagyobb államok gócpontjain arra alkalmas lelkes hazafiak ismertető előadásokat tartsanak és ott nyomban szervezzék az érdekeköröket, melyek hajlandósággal bírnának megfelelő áldozatkészséggel tőkéjüket nálunk befektetni.

Néma gyermeknek az édes anyja sem értheti a szavát. Mi is így vagyunk, sőt még amugyabbul, mert Ezopus kutyájaként rajta fekszünk a mesés kincseken s maholnap éhen halunk azokon, ha végre mélyseges álmainkból felébredni nem akarunk és a tettek terére lépni, elhanyagoljuk...

Törvényhatósági és községi takarékpénztárak.

(Saj. tud.) Mint a közjólét emelésének egyik nagyfontosságú eszközét, a városi és községi takarékpénztárak eszméjét, régtől fogva hirdeti a „Székelyország”. Sőt e lap szerkesztője már évekkal ezelőtt indítványt is tett Székelyudvarhely város képviselőtestületéhez, mely az eszmét magáénak mondván, a városi takarékpénztár alapszabálytervezetét Dr Pál Ernő városi tiszti ügyészével kidolgoztatta.

A szabályokat az indítványozó saját költségén kinyomatta és a képviselőtestület tagjainak a tanács szétküldötte.

Azóta aztán semmi sem történt az ügyben.

A tanács — úgy látszik — elfelejtette a közgyűlés napirendjére kitűzni a kiküldött bizottságnak előkészített munkálatát...

szövetek és színes férfi mellények, nyári ujjasok, női ruhákhoz való vásznak előállítására.

Az ilyen ruházatkodás a foglalkozáshoz való, tartós, télen melegeit adó célszerű volt, mit kiegészített a husvéti bárány bőrből készített aprószerű fekete sapka. Az elhullott állatok bőrből készített bocskor és bunda.

Már gimnázista voltam, s nem akartam felkötni a szőrös disznóbőr bocskort, de apám, kit soha bocskorban nem láttam, mint nagyapámat sem csizmában, rám kiáltott:

— A vásárhelyi kollegiumban csizmában kell járnod, de itthon a szántásokon jobb a bocskor, annak a sarkát nem nyomod félre?!... Igaza volt.

A soványabb földeken termett vékonyabb buzaszálakat kiszedték a kévékből, a „markokat” félretéve, kidörzsölték a fejből a buzaszemeket. A szalmát megtisztították és fölfönták kalapoknak. Nyáron át a család minden tagja ilyen háziiparilag készült szalmakalapot hordott, de a piacra is sokat vittek eladni.

Ilyen előzmények után teljes örömmünk van a Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesületének minap *Wekerle* Sándó volt miniszterelnök vezetésével tartott nagyszabású tanácskozásának eredményén, melyei "A vármegye" ez évi 7. számában teljes részletességgel foglalkozik.

Nagy az örömmünk, mert állásfoglalásunk helyességét, becsületet, önzetlen küzdelmünk igazolását látjuk feléledni a történet megállapodásokban.

E szerint a vármegyei Tisztviselők Országos Egyesületének igazgatótanácsa:

1. Egyhangulag szükségesnek mondja ki a kommunális pénzügyzeteknek Magyarországon való meghonosítását és illetve általánosítását, még pedig:

1. A tőkegyűjtés, illetve a takarékoság fokozása szempontjából;

2. a hiteltigények olcsó kielégítése érdekében;

3. a felgyülemlett tőkéknek a helyi igények számára való föntartása szempontjából;

4. községi és járási közszükségletek olcsóbb kielégítése érdekében;

5. a takarékpénztárak üzleti nyereségének a kommunális közületek számára való biztosítása végett.

II. Városok vagy olyan községek, melyek elegendő anyagi erővel rendelkeznek, önálló községi takarékpénztárakat létesíthetnek.

III. Ahol önálló alapításra az előfeltételek nincsenek meg, ott a községek csoportosítása, illetve szövetkezése útján létesítendő a kommunális takarékpénztárak.

IV. A községek szövetkezését illetően az igazgatótanácsnak az a véleménye, hogy a szövetkezés nem imperatív, hanem fakultatív alapra helyezendő.

V. Az igazgatótanács kívánatosnak tartja az 1886: XXI. és illetve XXII. t. cikkeket olyan módosítását, melyek lehetővé teszik, hogy a községek kommunális takarékpénztárakat alapítsanak és ilyen alapításokhoz csoportosíthatók legyenek.

VII. Megállapítja az igazgatótanács, hogy ahol a takarékpénztár működésének megkezdéséhez előzetes tőke nem szükséges, ott a működés az elhelyezett takarékbetétek felhasználásával egyszerű jótállás alapján is megkezdhető.

VII. Az intézetek mobilitása érdekében szükséges a jelzálogkölcsonök, valamint a községi és járási kölcsönök kontingentálása.

VII. A takarékbetétek egy meghatározott része mindenkor hazai értékpapirokban, nagyobb részben hazai pénzügyzetek zálogleveleiben.

IX. A kommunális pénzügyzetek központi szervezetében minden kommunális takarékpénztárnak feltétlenül be kell lépnie. A központi szerv esetleg revizorokat is alkalmazhat, akiket a felügyeleti hatóságok rendelkezésére állíthatna. A központi szerv ezenfelül ügyelne az üzletvezetés egyöntetűségére, a verseny kizárására és hivatalosan kartellszerű megállapodások létesítésére.

A magunk részéről is hazafias lelkesedéssel üdvözlük a Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesületének messzreható akcióját, mely többek között hivatva lesz a súlyos pótlóadók terhei alatt pusztuló községek lakosságát lélekzétvételhez segíteni.

Most már hisszük és reméljük, hogy nemzeti önvédelmünk hatalmas faktorává fejlődik az eszme és feltartóztatás nélkül fog előtérbe lépni az Országos Egyesület agilis igazgatójának: Dr. *Horváth József*-nek erőteljes vezetésével.

Adj a Isten! Hiszen itt, a periferiákon, felsőbb intés, szorgalmazás nélkül, ma holnap még gondolkozni sem lesznek képesek az arra illetékesek...

SZÉKELY GAZDA.

Ének a gazdaságról.

Irta **P. Szentmártoni Bálint.**

(5. folytatás)

A vetés mélysége, ha talaj a gyag,
Legjobb, hogyha sekély,
két-három uj átlag.

Ha a földje száraz
s van elég homokja,
Mélyebbre is járhat a borona toga.

Hogy mennyi buza kell
egy kataszter holdba?
Az a munkától függ,
hét, avagy nyolc véka.

Ha talaja puha,
apró és porhanyó,
Kevesebb jön bele,
s a vetés mégis jó.

De ha darabos és
későn van az idő,
A rendes vetésnél valamivel több jő.
És ha vetésedet gondosan elvégzed,
Nem sok munkát
kiván tavasz előtt tőled.

Megtörténik néha,
hogy a fagy és hideg
Hótakaró nélkül találja vetésed,
S szárán és gyökerén
a víz jéggé fagyva,
Kitépi azokat és el-leszaggatja.

S mikor a hideget a meleg váltja fel,
Elszárad, elfonnyad
s kivész a vetésed.

Az ily gyenge vetést,
ha tömött a földje,
Boronáld meg komám,
ne irtózzál tőle.

És ha tavasz felé a buza felfagyott
Földje porhanyó lett,
vagy dus növést kapott,
Henger a gyógyszerre,
ne sokadozz tehát,
Láss utána gyorsan,
hogy vehessed hasznát.

De ha vetésedet kemény,
nagy tél érte,
S a vastag hólepel
jéggé fagy felette,
Az igás jószágot-tereged szét rajta,
Mert különben buza
megfullad alatta.

Ha tán vetésedet a gyenge tél után,
Ellepi a csengő, el a gaz, a burján,
Irtsd és gyomláljad
leginkább tövistől,

Mert a napszámos kéz, hej!
irtózik ettől.

Aztán hogyha kévéd
fésűs, tollas nagyon,
Nem lesz sok örömed
a megrostált magon

Hogy azonban teljes
legyen gondozásod,
Működjön a kapád,
működjön az ásód.

S ha megáll földeden
a hólé vagy eső,
Segíts rajta, komám,
amiglen nem késő.

Siess, ne vesztegelj,
áss árkot körülre,
Hogy az összegyűlt víz
buzád meg ne ülje,

Aztán, ha az idő
megenyhült és meleg,
Szórd be here maggal,
de ne boronáld meg,

S a maghere nyomát
cszi szántás után
Vesd be tengerivel
s nem busulsz azután.

Ezt követve pedig
jön a zabos bükköny,
Ennek a munkáját
ismertettem már fönn.

De mert igen fontos,
még egyszer elmondom,
Hogy a bükköny alá
trágyát hordj jókoron.

Igy asián a buza dus talajba kerül
Légy hát okos gazda,
felelj meg emberül.

Még csak egyet tégy meg,
hisz javadra leszen
Biztosítsd buzádat a jégverés ellen.
Csekély összeg mellett
nyugodtan nézheted,

A nagy viharokat, ha felétek téved.
Hogy hol és melyiknél
s hogyan biztosítsad?
Mégmondjaa a jegyző,
a tanító, a pap.

Ne tétovázz tehát, nézze meg az ember,
Hisz nincs a világon
ezeknél jobb ember.

Igaz, hogy nadrágot viselnek,
mint sok más,
Menj azért hozzájuk,
ne légy tovább Tamás.

— **A gyermekek és a mozi.**
Széleskörű ellenszenv kíséri a mozik
romboló hatását, különösen a gyermekekre. A fiatalok szegedi felügyelő hatósága az évenként szerzett tapasztalatok alapján döntvényeket készít, amelyeket hasonló szellemű rendelet kibocsátása érdekében felterjeszt az illetékes miniszteriumhoz. Közlebről két rendkívül fontos tervet fogadtak el. Az egyik azt kívánja, hogy a 16 éven aluli gyermekek csak a fiatalok felügyelő hatóságából, a tanári testületből álló bizottság felügyeletével látogathassák a mozikat. A másik pedig azt kívánja, hogy 18 éven aluli gyermekeknek csak a szülők, vagy ezek helyettesének aláírásával ellátott igazolvány ellenében adható ki poste restante levél.

Önkéntes ápolónői tanfolyam.

Az egész emberiség legszentebb érdeke a háborút elkerülni, a békét föntartani. Ámde még az utolsó évtizedek története is azt bizonyítja, hogy ezek a törekvések minduntalan meghiusulnak, hogy ismét csak fegyveres erővel intézik el a nemzetek az ellentétes érdekeket és kitér a háboru összes borzalmaival. A mely országokban a hadviselés végigszágulott, azokat keresztüllőtt és összetört férfiak és támasz nélkül maradt családok segélykiáltásai töltik be.

Az egész Balkánon nincsen ma ember, a ki ne gyászolná szülőjét, testvérét vagy valamelyik jó barátját és nincsen család, a melyeknek megcsontított tagja rémülettel ne beszélne azokról a szenvedésekről és nélkülözésekről, a melyeken sebesülése után a szállítás közben és később ápolás hiányában keresztül kellett mennie és a melynek társai közül olyan sokan áldozatai lettek.

Ez a sorsa minden hadsereg sebesültjeinek, hogyha azok ápolásáról már előre a béke idején nem gondoskodnak és a sebesültek ápolásának kérdését egész összességében már előre a béke idején nem szervezték. A világ egyik hadserege sem képes annyi katonai betegápolót készenlétben tartani, a hányra háboru esetén a rengeteg sok sebesült és a fáradalmaktól megbetegedett katonák ápolására szükség volna és még hogyha erre képes is lenne, szeretetteljes, résztvevő ápolásra fegyelmileg kényszeríteni ezeket semmiféle parancsnok nem bírja.

De képes erre a női sziv akkor, hogyha rá önként vállalkozik. A legnemesebb gyümölcsöket minden időkben az emberi érzéseknek ez a természetes melegágya termette.

De ahhoz, hogy a nő ezen feladatának teljesen megfelelhessen és az orvosnak, az ő nagy mentőakciójában hasznos segítőtársa lehessen, szükséges, hogy erre előbb kiképezzük és végül szervezte a Magyar vörös-kereszt egyesület hazánk minden megyéjében azokat a tanfolyamokat, a melyek a folyó év március hó 1-én kezdik meg munkájukat.

A magyar orvosok hazafias készségében a mi egyesületünk nem csalódott, mert 56 közház orvosi személyzete vállalkozott reá és meghozza azt a nagy áldozatot, hogy hivatásszerű elfoglaltsága mellett naponként több órát szentel a Vörös-kereszt önkéntes ápolónőinek kiképzésére és reméljük, hogy az orvosok önfeláldozó példáját hőgyeink követni fogják és feláldozva némi kényelmet, tömegesen fognak beiratkozni a tanfolyamokba.

Itt meg fogják tanulni az egész betegápolást, az életmentéstannak nem orvosok által is kivihető részét és megszerzik az emberi szervezet összetételének és működésének azon ismereteit, a melyek a betegápolási

műveletek céltudatos kivételéhez szükségesnek, egyszóval tanulnak csupa olyan dolgokat, a melyeknek nem csupán háboru idején veszik hasznát, hanem a melyeknek családtagjaink betegsége alkalmával ráponként jó hasznát vehetik és a melyek kifejezést nyerne egész gondolkozásukban, nevezetesen háztartásuk higiénikus berendezésében és vezetésében.

Ezen ismeretek tehát bőven megérdemlik, hogy hölgyeink érettük 6 héten hetenkint 5-ször egynehány órát a kórházakban komoly munkával töltsenek el. Mindezek érett megfontolása bírta reá a Magyarországi Nőegyesületek Országos Szövetségének legtöbb szombathelyi közgyűlését, hogy a magyar Vöröskereszt Egyesület ezen mozgalmát magáévé tegye és tagjait külön körlevélben buzdítsa a tanfolyamokban való részvételre.

A tanfolyamok f. év március hó 1-én a következő városokban fognak megkezdődni: Budapesten, a két egyetemi sebészeti klinikán a Vöröskereszt Egyesület kórházában az izrelita hitközség kórházában és a székes főváros 7 sebészeti osztályán. A vidéken a következő városok kórháziban tartatnak tanfolyamok: Békéscsaba, Békésgyula, Brassó, Debreczen, Déva, Diósgyőr, Eger, Érsekújvár, Esztergom, Futak, Gyöngyös, Győr, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Kassa, Kolozsvár, Komárom, Korompa, Lugos, Losoncz, Magyaróvár, Miskolc, Munkács, Nagybecskerek, Nagyszőlős, Nyíregyháza, Nyitra, Pozsony, Sátoraljaujhely, Selmeczbánya, Segesvár, Szabadka, Szatmárnémeti, Szeged, Székesfehérvár, Szepesszombat, Szolnok, Tatabánya, Temesvár, Torda, Trencsén, Ujvidék, Ujpest, Veszprém, Zombolya.

Egynémely városban még nem fejeztük be a tanfolyamok szervezését és így ez a sorozat valószínűleg még ki fog bővülni.

Minden tanfolyam teljesen díjtalan. A résztvevők egész költsége mindössze abból áll, hogy a betegápolás ideje alatt a kórházban viselendő fehér mosó, vászon felső ruhából mintá szerint ki-ki 3-4 darabot készített magának. A tanfolyamok befejeztével a kiképzettek vöröskereszt önkéntes ápolónői címet és arról, hogy a tanfolyamot elvégezték, bizonyítványt nyerne. Megkapják azonkívül a magyar Vöröskereszt egyesület karszalag jelvényét, a melyet majdan háboru esetén, hivatalos működésük közben viselni fognak. Kötelezni, még háboru esetén sem lehet egyiküket sem arra, hogy szolgálatot tegyenek. Erre csupán az önként vállalkozók fognak behivatni és ezek is csak lakóhelyükön fognak szolgálatot teljesíteni.

A fővárosban a tanfolyamokra a Magyar vöröskereszt egyesület Igazgatóságánál I. Vár, disztér 1. szám lehet jelentkezni, a hol az iránt is szolgálnak felvilágosítással, hogy melyik kórházban van még hely a

március 1-én kezdődő tanfolyamban. Ugyanitt tanfolyam szabályzatával, a tanítási programmal és az ápolás közben viselendő vászonruha mintarajzával is szolgálnak. A vidéken, a fent megnevezett kórházak igazgató főorvosainál lehet jelentkezni. Kelt Budapest 1914. évi február hó 17-én.

A magyar szent korona országai Vörös-kereszt egyesületének Igazgatósága.

A faluk és városok szegényei.

(Saj. tud.) A jótékony célú egyesületek ilyenkor szokták tartani közgyűléseiket, hogy azokon beszámoljanak az elmúlt év eredményeiről.

A legtöbb helyen talán nem is sejtik, hogy mily nagy fontosságú emberbaráti feladatokat oldhatnának meg igen könnyen — társadalmi szervezkedésük, kezdeményezésük útján — némely arra hivatott egyesületek.

A munkaképtelen szegényekre gondolunk ezuttal, akik a községek és városok ellátására vannak utalva.

„Meg van verve az a község, — írja a Brassói Lapok — amelynek sok a közellátásra szoruló szegénye; de még inkább meg van verve az a szegény, aki valamely kis község ellátására szorul.

Nyáron még csak hagyján a nyomoruság, de télen borzalmas. Elképzelhető, hogy künn a falun véginségre jutott, kiéhezett, lerongyolódott, munkaképtelen alakok, akikről a község tartozik gondoskodni, hol lagnak, mivel táplálkoznak s hogyan ruházkodnak, amikor még a jótékony intézményekkel bővelkedő városokban is milyen keserves, milyen nehéz a szegénység?

Vannak pótdóval nyakig terhelt kis községek 5-6 közsegélyre szoruló inségekkel, ezeknek igazán teher a maguk koldusa s vannak községek, amelyeknek egyfillér pótdójuk sincs és közsegélyre szoruló koldusoktól is mentesek; ezek könnyen érthetőleg a markukba nevetnek.

Hol itt az igazság?

A szegényügy országos rendezése égető szükségét képez. Sürgősebb sok egyéb belügyi reformnál.

Ugy, a mint létesült az országos betegápolási alap, azonképpen kellene országos szegényalapot létesíteni s állami szegényházakat építeni.

A megterhelhetés egyenletes és igazságos lenne s az ellátás mindenestre humánusabb, mint a mostani.

Ha a törvényhatóságok fölliratozási jogukkal élve, kevesebbet politizálnának s inkább a szegényügy országos rendezését sürgetnék, ezzel bizonyára hasznosabb szolgálatot végeznének.

Igazat adunk laptársunknak egyfelől, másrészt pedig a mozgalom megindítását, annak sürgetését, a szegényeket segélyező társadalmi egyesületektől is várjuk.

Itt van pl. a székelyudvarhelyi jótékony célú nőegyesület. Ma tartja évi közgyűlését. Programját képezi a szegényügy. Hozzon határozatot. Keresse meg a vármegye törvényhatósági bizottságát és a mozgalom azonnal kész.

Ha a felvetett eszmék megvalósítását az arra hivatottak fel nem karolják, kivételre egyetlen lépést sem tesznek, akkor kérbaveszett fáradság azok felett töprengeni.

Mi a vármegyei szegényház létesítését árvaházzal kapcsolatosan többször sürgettük. Sajnos — eddig eredménytelenül...

Az arra hivatott egyesületek vagyonnal is rendelkeznek. Bizonyos összeget e vagyonból ajánljanak fel a vármegyének, amely megfelelő módon szintén gyűjtse össze a községi szegény-alapokat és a munkaképtelenek menedékháza rövidesen elkészül minden vármegye székhelyén. Hirdetni fogja a huszadik század felvilágosult, emberbaráti érzéstől áthatott művelt társadalmának áldozatkészségét, nemes gondolkodását.

Az a csekély kamat, mely a betétként kezelt alapítóké után segélyezésre jut, nincs arányban a végtelenül nagy nyomorusággal, ami léptenyomon tapasztalható.

Addig segítségünk, amíg segíthetünk! Előre! Tegyük és akkor lesz!

Honvágy.

Akármerre megyek,
Akármerre járok:
Szülőim házára,
Jó anyám csókjára
Sehol sem talállok.

Rokonimnál vagyok,
Ők nagyon szeretnek,
De én mindig csuklom;
Szülőim — jól tudom —
Engem emlegetnek.

Mezón és kertekben
Szép a virág itt is;
De a mi falunkban,
Anyám ablakában
Szebben virít mégis.

Itt is vannak hegyek,
De nincs szülő rajta,
Eszembe jut sokszor,
Isten tudja hányszor,
Édes anyám ajka.

Amikor a honvágy
Utóléri lelkem:
Mintha zápor hullna,
Megtelik a ruha:
Ugy ömlik a könnyem.

Rokonim ölelnék,
Letörlik arcomat
Édes, forró csókkal
Vigasztaló szókkal
Gyógyítják jajomat.

Kéblökre szoritnak,
Csókolnak szüntelen
És én mégis sirok,
Türni, de hogy bírok,
Sirok keservesen.

József János.

HIREK.

— Erdély pédelme érdekében Háromszékvármegye törvényhatósági bizottsága *Szenkereszthy* Béla főispán elnökletével bizottságot küldött ki javaslatiételre. E bizottság külön is megalakult s a főispánt elnöknek, Dr *Király* Aladár alispánt alelnöknek választotta. A jegyzői tisztre *Imre* Béla gazdasági titkárt, előadónak pedig *Benkő* Pál gazdasági felügyelőt kérték fel. Egy szűkebb bizottság készíti elő az akció irányát és a kivétel módzatait. Ennek tagjai az alispán, *Bálint* Dénes polgármester, a gazdasági felügyelő, *Bogdán* Arthur, a gazdasági titkár és *Végh* Endre. A községi előjárások útján pontos adatok szerint fogják összeállítani a nemzetiségi pénzügyintézeteknél lekötött székely birtokok jegyzékét, még pedig annak feltüntetésével, hogy melyiket fenyegeti veszély? Háromszékvármegye vezérei tehát dologhoz fogtak. Komolyan veszik nemzeti nagy hivatásukat. Itt az ideje, hogy az összes székelyföldi vármegyék vezérei kövessék e példát az önvédelmi akcióban!...

Megjegyezni kívánjuk azonban, hogy bár mennyire is helyeseljük a mozgalmat, a községi előjárások útján a kívánt célt elérhetőnek nem tartjuk. Nem pedig azért, mert az előjárásoknál még az országos statisztikai hivatal is bővebb és pontosabb adatokat szolgálhat arra nézve, hogy telekkönyvi hatásonként mennyi birtokváltozás történt és a birtokállomány mekkora terheléssel van megterhelve. A legpontosabb adatokat ugyanis maguk a telekkönyvi hivatalok tudják szolgáltatni. Hiszen erre már precedens is van, még pedig az évekkel ezelőtt, a 100 holdon felül levő birtokokról országos szintre beszerzett adatok mintájára. Így kellene most a 100 holdon alóli levő birtokok állásáról is a közérdekből igazán kívánatos adatokat összegyűjteni. Ez ugyan pénzbe kerül az államnak, de Erdély nemzeti védelmére, bármely nagy áldozat sem lehet sok. Csakis így érünk célt és ezt ajánljuk Dr *Király* Aladár alispán figyelmébe.

— **Kitüntetett főesperes.** A király *Hohenlohe* K. Egon herceg, nagyszombati róm. kath. főesperes plebánosnak a szent Lászlóról nevezett szombati cím. prépostságot adományozta.

— **A tordai alispán akciója.** Dr *Horváth* Miklós Tordaaranyosvármegye alispánja közelebről érintkezésbe lépett az Erdélyi Kárpát Egyesület kolozsvári vezetőségével, hogy az E. K. E. tordaaranyosvármegyei fiókját — mely ezelőtt egy évtizeddel megszünt — újra szervezzék. Az E. K. E. örömmel vette az alispán ügybuzgalmát és készséggel adta meg a szakszerű utmutatásokat a szervezkedésre. Dr *Horváth* alispán értekezletet hívott össze, amelyen Dr *Balás* Elemér törvényszéki elnökkel élén *Z. Sebess* Andor polgár-

mester, *Fekete Ferenc, Fogarasi Géza, Papp Domokos, Bodor Ákos és Péter* Antal tagokból álló bizottságot küldöttek ki a megalakulás munkálatainak előkészítésére. Torda-aranyos-vármegye igen gazdag természeti szépségekben. A vármegye pedig közelebről is páratlan áldozatkészséget tanúsított tisztán turisztikai célok érdekében, amikor arra vállalkozott, hogy a Torda-hasadékhoz közel százezer koronába kerülő turistautat épít. A fiókegylet megalakítására vonatkozó felhívásokat közelebről már szétküldik. Ez a derék mozgalom bizonyára intésül fog szolgálni a Székelyföld többi vármegyének is arra, hogy a mindenütt elaludt E. K. E. fiókokat életre hívják. Udvarhelyvármegyében alispán korában *Ugron János*, a mostani főispán volt lelkes vezére E. K. E. fiókjának. Hiszünk, reméljük, hogy régi lelkesedése itt is új életre hívja a nagyfentosságú egyesület élcterős fiókját. De nem maradhat el az akcióból a többi székely vármegye sem. Az utóbbi évek súlyos közgazdasági vérvesztéseit, feltétlenül vissza kell pótolni minden erőnkkel.

— **Mit nem tud a statisztikai hivatal?** Az országos statisztikai hivatal Magyarországon mindent tud. Tudja azt is, hogy mennyi birtok- és teherváltozás történt. De már azt nem tartja nyilván, hogy kitől ki és minő nemzetiségű szerzett birtokot az országban. Pedig ez sem lenne fölösleges és ugyanegy munkával a telekkönyvi hivatalok kimutatási alapján megtörténhetné. Nemcsak a nagyobb, hanem különösen Erdélyben, az apró birtokok idegen kézre jutása a fontos kérdés...

— **Tisztújítás a székely fővárosban.** Marosvásárhely város vezető tisztviselőinek, kiket hat évenként választanak, e hó végével a megbízatásuk lejár. A választás tehát közelebről meg lesz.

— **Cimadományozás.** A király *Gecző Béla* csikszeredai törvényszéki bírónak az ítélőtáblabírói címet adományozta.

— **A fősorozást** a honvédelmi miniszter bizonytalan időre elhalasztotta; noha a megyék már a sorozási tervezetet is elkészítették.

— **Eljegyzés.** *Paál Jenő* állami népiskolai tanító *Csiszér Margit* állami elemi iskolai tanítónőt eljegyezte Kisgalambfalván.

— **Nőegyleti közgyűlés.** A székelyudvarhelyi jótékonycélu nőegyesület ma (vasárnap) délután félhárom órakor Székelyudvarhelyt, a vármegye-ház kistermében tartja meg az évi rendes közgyűlését, melyre a tagok figyelmét ezuton is felhívja az Elnökség.

— **Mi van Tordán?** Bizony sok minden van olyan, ami a Székelyföld más városaiban nincs. Így többek között „Közümvelődési Ház”-a is van, ahol *Harmath Domokos* az „Aranyosvidék”-ben irt közlése szerint — a nagyteremben Erdély fejedelmei közül: Zápolya János, Bá-

thory Zsigmond, Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Barcsay Ákos, Apafy Mihály, Kemény János és II. Rákóczi Ferenc olajfestményü képei díszítik a falakat. De ott van már Báró Jósika Miklós, a nagy regényíró és Torda város szülöttének, valamint Báró Orbán Balázs historikus képe is, aki „Torda és környéke” megírásával kötelezte kegyeletes halála Torda város polgárságát. Ezen kívül az állam 16,475 korona értékű műtárgyat ajándékozott a „Közümvelődési Ház”-nak festmények és rézmetszetekben.

— **Új városi mérnök.** Sepsiszentgyörgy város képviselőtestülete az üresedésben levő városi főmérnöki állásra *Balás Ernő* brassói magán mérnököt választotta meg.

— **Gazdasági cselédek jutalmazására** 50–50 korona pénzjutalmat és elismerő oklevelet tüzött ki a földművelésügyi miniszter. Udvarhelyvármegye területén a folyó évben két gazdasági munkást jutalmaznak meg, akik huzamosabb ideje szolgálnak ugyanazon gazdaságban s példás magaviseletük, megbízhatóságuk és józanságuk által a többiek közül kiválnak. Az erre vonatkozó kérvények a város polgármesteréhez, illetve a járási főszolgabírákhoz nyújtandók be.

— **Feledékeny adós.** A szatmári ügyészség vádiratot adott be a Nagysomkúton működő Kővárvidéki Népbank igazgatóságának tagjai, könyvelője és pénztárosa ellen uzsora vétsége miatt, mert egy 337 koronás váltó után 20 százalék kamatot számítottak. A kamattfelszámító könyvelőt és pénztárost, mint bűnsegédek, az igazgatóság tagjait pedig tettesként vádolja az ügyészség. A könyvelő *védekezésül* azt hozta fel a vizsgálat során, hogy ő csak 13 százalékot számított, a többi pénzt az adós a pénztárnál felejtette. Ilyen és ehhez hasonló *feledékeny* adósok erre, mifelénk is tulontul akadnak. Hiszen a törvényben megengedett nyolc százalékos legmagasabb kamatot — mondhatni — egyetlen bank sem respektálja.

— **Torda-aranyos-vármegye** közigazgatási bizottsága Dr. *Betegh Miklós* főispán elnöklésével tartotta meg havi rendes ülését. Dr. *Horváth Miklós* alispán jelentése szerint január havában 349 egyénnek volt kénytelen utlevelet kiadni. Ezek közül 208 Amerikába, 112 Romániába, 16 Németországba és 3 Bulgáriába szökött. Tüzeset 3 községből, mintegy 11,810 K kárral jelentetett, de 9000 K biztosítva volt. *Sándor János* belügyminiszter közbejárására a kereskedelmügyi miniszter nagyobb összegű államsegélyt helyezett kilátásba utmunkákra. Felkéri a minisztert, hogy az inségben levő lakosság keresethez juttatása céljából, az elrendelt tervek és költségvetések felterjesztéséig is utaljon ki egy nagyobb összeget. Ezután Dr. *Kolosváry Sándor* vm. főorvos, *Retezár Gerő* főmérnök, *Tósa László*

kir. tanácsos, pénzügyigazgató, *Weress Ferenc* tvh. főállatorvos, az ügyészség és gazdasági felügyelőség helyett *Bodor Ákos* vm. aljegyző olvasta fel havi jelentésüket.

— **Földgáz Székelykeresztron** — nincs. A furást több, mint 800 méter mélység után, beszüntették. Valószínűleg a Szejke fürdő környékén Székelyudvarhelyt más eredmények lettek volna. De hát itt nincs, aki személyesen interveniáljon a miniszternél.

20. adik évfolyam. 20. adik évfolyam SZÉKELYORSZÁG („Székely-Udvarhely”)

Csik-, Háromszék-, Marosfőrdő-, Torda-aranyos- és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székely érdekű újsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja BÉTEGH PÁL lapkiadó. Előfizetési ára egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillár. Célja a székelység önpótló össze-tömörítése a szélrózsa minden irányából s a „Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért” testvéri törekvés alapján, a nemzetfontartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszinen tartani a múlt, jelen és jövő tárgyilagos — politikától mentes, szigorúan igazságos, szeretteitjes latolgatásával. Aki székely, aki magyar részt kell vegyen e nemzetet védő nagy munkából!

Mutatványszámot bárhova küld a „Székelyország” kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz.

— **A Gáspár-család gyászja.** A széleskövi, köztisztviselőben álló Gáspár-családnak pótolhatatlan vesztesége van. Székelyudvarhelyi *Gáspár Józsefné* szül. székelyudvarhelyi *Szabó Mária* életének 60-ik, boldog házasságának 39-ik évében, keresztényi türelemmel viselt hosszús szenvedés után meghalt. A derék édes anyja, kitűnő házi-asszony, példás életű feleség örökre lehunyta szempilláit. Fényes temetést tartott a köztisztviselőben álló család. *Pál* István apát-főesperes és segédpapjai tartották a gyász-szertartást, melyen a család tagjain kívül Székelyudvarhely város minden rétege képviselve volt.

— **Még mindig csökken** az államvasutak bevétele a Baross-féle rendszer kiküszöbölése, a zóna megszüntetése óta. Az idei bevételek aránya még a múlt évinél is rosszabb, mert a januári bevétel közel másfél millióval kevesebb.

— **Ambiciózus népnevelő.** *Bálinth Zoltán* tanító Etéd községben. Minap műkedvelői színelőadást rendezett, amelyen a „Műkedvelő társulat” „A cigány”-t adta elő. A társulat alelnöke: *Bálinth Zoltán* nemcsak a rendezést, hanem Gyuri szerepét is „remekel”-ve betöltötte. E mellett a múlt évihez hasonló sikerrel betanított Francia négyes után, most már a Körmagyart táncolták a műkedvelők — nemzeti viseletben. Szóval az ifjúságot kellemesen szórakoztatja s ez alatt bizonyosan távol maradnak a korcsmától és más erkölcsstelen időtöltésektől.

Az ilyen népnevelők a *hasznost* is biztos sikerrel összekapcsolhatják a *kellemessel* s az ifjúságot a *téli kenyérkereső* munkába, szintén beoktathatják. Mi e téren is sokat remélünk *Bálinth Zoltán* tanító ambiciózus népnevelői képességétől; teljes ismeréssel adóztatva az eddig kiküzdött sikereiért.

— **Az alkohol** egymásután két székelyt pusztított el közelebről Háromszék-vármegyében. Az egyik *Csontos Ferenc* 78 éves földművelőt, akit *Lemhény* községben a lakása udvarán; a másik *Kese Lajos*, kit *Dálnok* határában megfagyva találtak. Mind a két szerencsétlennel ittas állapotban végzett a kemény hideg örökre.

— **A buzaházai Gazdakör** elnöksége f. év január 25-én, február 1-én, 8-án és 15-én unaloműző, szórakoztató és tanulságos estélyeket rendezett. Az előadásokon énekdarabokkal és szavallatokkal az unitárius iskola növendékei kedveskedtek. Felolvastak: *Adorján Ferenc* és *Fülöp Albert* tagok; szabadelőadást tartott *P. Szentmártoni* Bálint tanító, gazdaköri elnök, gazdasági tudósító a belterjes gazdálkodásról, a honfoglalásról, a Hunyadiak koráról és a levegőről. Előadásai a jelenvoltak érdeklődését mindvégig éberben tartotta, mert a derék népnevelő, mint gyakorló-gazda is megdönthetetlen igazságokat adott elő tapasztalatai nyomán a gazdálkodás köréből. Történelmi előadásai szívet, lelket nemeseítő voltak, s talán még kényesebb hallgatóságnak is kielégítette volna az igényeit. Legérdekesebb volt, mert legtöbb látnivalót nyújtott a levegőről tartott előadása. Bemutatásra került a szélpuska, Heronlapda, szivattyú, szivornyafúvó s a levegő élyét kimutató kísérletezés. Igen meglepő volt a levegő kiszivattyúzása a szinte 1 mtr hosszúságú üveg lopóból, melynek helye vízzel telt meg, a hallgatóság legnagyobb bámulatára. Az előadásokon több, mint 70–80 tag jelent meg, csak a r. k. iskola vezetősége tüntetett távol maradásával. Az elnökség ígérete szerint, március 15-én még nagyobb szabású emlékűnnepélyt tart a Gazdakör.

— **Keménysepréstről** szóló új szabályrendeletet alkotott Udvarhelyvármegye területére a törvényhatóság. Ezt a szabályrendeletet a kereskedelemügyi miniszter 96.116—913 sz. alatt jóváhagyta és ez évi március elsején már életbe lép.

— **A fővárosi székelyek.** A Fővárosi Székely-Egyesület vasárnap tartotta meg *Benedek Sándor* közigazgatási bírósági alelnök elnöklésével a *László-féle* gimnázium dísztermében rendes közgyűlését. A közgyűlés *Sebess Dénes* indítványára és *Nagy Gábor, Benedek Elek, Balásy Dénes, Balló István* és *Gagyhy Dénes* hozzászólása után kimondotta egy központi iroda szervezésének szükségességét; ez az iroda figyelemmel kísérrné és irányítaná a székely munkások és cselédek dolgát. Az egyesület különben ezen a télen

is ezer koronányi segítséget juttatott a munkakeresőknek és nyolcszáz korona jutalmat osztott ki a Székelyföldön hosszabb idő óta szolgáló férfi- és nőcselédeknek; több ezer koronát adott mezőgazdasági, ipari és kulturális célokra székelyföldi és budapesti iskolában tanuló szegény székely ifjaknak. Istók János szobrászművész indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy két évenként 500—500 koronával jutalmaz székely népeleti tárgyn képzőművészeti munkát.

— **Tenyészállat kiállítás és vásár** lesz ez évben is e hó 28 án és március 1-jén Székelykeresztúron. Ez országos jellegű magyar erdélyi fajta bikakiállítást és vásárt s ezzel kapcsolatos szopós borjas tehén és üszödijazást úgy a tenyésztő, mint a vásárló közönség tömegesen szokta látogatni.

— **Nemzetiségi vidéken** a magyar kulturát becsületesebb hazafisággal terjesztő színészetnek nagy fontosságot tulajdonítunk ma is. Nagyszében városban a Sziniügyi Bizottság derekasan működik. Most döntötte el azt a kérdést, hogy az őszi szezomban ki terjessze a magyar kulturát. Beható tanácskozások, széleskörű információk beszerzése után, Kiss Árpád szatmári színigazgatóval kötött szerződést, aki szept. 1-től október 25-ig nyerte meg a Bizottság támogatását. A bérlet-előjegyzéseket már megkezdették. A játsszói engedélyért Heves, Balla délvidéki, Márffy kaposvári és Szabados erdélyrészi II. kerületi színigazgatók is pályáztak volt.

— **A főesperes ébresztő órái.** Sándor István székelyudvarhelyi görög kath. főesperes — megúnván elavult, régi óráját — újat vásárolt Iszákovicznál Székelyudvarhelyt azal a feltétellel, hogy az óras elhelyezi és működésbe hozza otthonában. A főesperes azonnal fizetett és jóhiszeműleg napokig várta; Iszákovic nem jelentkezett. Az óra hiányzott. Megpróbálta működésbe hozni, az óra azonban össze-vissza ütött. Nagy tette határozta el magát; régi óráját kijavíttatja Csillagnál. Az újat pedig visszavitte Iszákovicshoz, aki hallani sem akart a pénz visszadásáról. Végre hosszabb tárgyalások után, Iszákovic egy ébresztő órát és két koronát mégis adott a főesperesnek, aki 1 K károsodással kénytelen volt második ébresztő órát is elfogadni, hogy a pénzt egészen odaveszni ne hagyja. Most aztán két ébresztő órája van. Pedig az öreg ur anélkül is felébred; hiszen a Kossuth-utcában ő az egyik első koránkelő. Az ilyen és ehhez hasonló esetek rontják a bizalmat s legkevésbé sem teszik ajánlatossá, hogy órát nagy hangú reklám után vásároljunk... (Beküldték.)

— **Karmesteri állás** van üresedésben a Tordai Zeneegyletnél, hova ez évi március 1-ig lehet pályázni Dr Bardócz Gyula kórházi orvos, elnök címén Torda, közkórház. Javadalmazás: évi 800 K fizetés

Tés Torda város pénztárából, 00 K failletmény, 3 szoba, konyha, mellékhelyiségekből és kertből álló lakás. Ezen kívül az egylet által esetéről-esetről megállapítandó tiszteldíjak és jutalmak hangversenyek, zeneestélyek és egyéb köz-szereplések alkalmával.

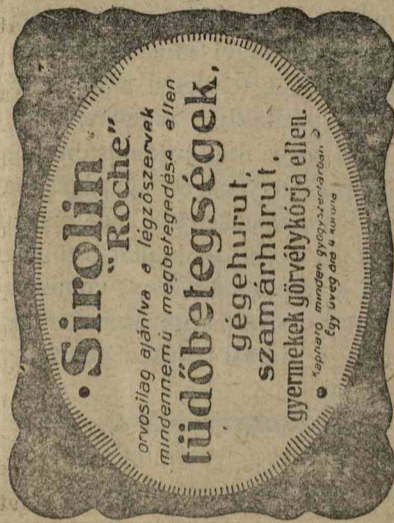
— **Szejkei agitáció.** Naponként fokozottabb erővel halad előre, Szejke fürdő megteremtése érdekében, az országos mozgalom. A mint Szejke megvétele és tovább fejlesztése érdekében szervezett részvénytársaság megalakulásáról lapok útján a hazai tanitóság és nagy közönség tudomást szerzett: tömegesen keresték fel az ügyvezetőséget részvényjegyzéseikkel és azon határozott kívánságukkal, hogy a részvények további és állandó jegyzése tétessék lehetővé, miután folytatólag egyesek, testületek és egyesületek már számosan fognak a mozgalomhoz, részvényjegyzéseikkel csatlakozni. Ezen közohajtásnak engedve, a nehézkes fejlődésű és kötött részvénytársasági szervezet megszüntetésével, ugyanazon céllal és üzlet rész befizetési feltételek mellett, szövetkezeti alapon, e hó 17 én tartott alakuló közgyűlésben: a Tanitók Fürdője mint szövetkezet szerveztetett. A hazai tanitóság, a társulásnak szövetkezeti formáját és annak kiváló előnyeit — miután ma már alig van helység, hol valamely cél érdekében, szövetkezet áldásosan ne működne, — nagyon jól ismeri: s talán ezen körülmény indította a mozgalomban részt vett tanitóság nagy létszámát, hogy az első értesítés átvételével — a tagok sorába lépve — az új alapon történt szervezkedést, megalakulást, mint amely, az agitáció eredményének és a további fejlődésnek biztos záloga, — legmelegebben üdvözljék. A részvény, illetve üzlet rész jegyzés ez alapon állandóan folyamatban fog tartatni, ami a szervezet megerősödésének első kelléke. A be lépés nyilatkozat aláírásával történik.

— **Makkot a tyukoknak** eddig nem adtak; csak a sertéseket makkoltatták. Mostanában már a tyukokat is kezdték reászoktatni e fontos ételmi-szerre, ami itt a Székelyföldön nagyrészen megsemmisül még sok helyen. A makkal való etetés módját a „Budapest“ egyik rendes mellékletét képező „Mezőgazdaság Állatkereskedelem“ így írja le: Az ősszel szedett makkot kementében megszáritva, lisztte őröljük, ezen lisztet kevés vízzel keverve, ételmaradékokkal, asztalhulladékokkal, a baromfiaknak adjuk; lehetőleg meleg vízzel keverjük a lisztet és úgy adjuk a baromfiaknak. Legjobb azonban a makklisztet meleg vízzel tésztává gyurni és belőle zsemlyenagyságu cipókat sütni; adagolás előtt a cipót szétmorzsoljuk, meleg vízzel keverve a rendes étellel összevegyítve etetjük meg; a tojáshéj gyorsabb képződése szempontjából égetett és szétzuzott csont is jó ha-

tással van, különösen hol a héjtalan tojás nem ritka jelenség; még a jó apróra összetört tojáshéj is jó eredményt hoz létre. A tyukok illetéknépváló etetése folytán tojóképeségüket nagyban fokozzuk és minden tekintetben tökéletesbedik az állat.

— **Farsang vége.** A székelyudvarhelyi jótékony nőegylet 24-én hushagyó kedden a vármegyeház nagytermében a székelydalegylet közreműködésével műsoros táncestet rendez. Kezdeté 8 órakor. Belépő-díj család-jegy 5 korona, személyjegy 2 korona, diák- és erkélyjegy 1 korona. Az erkélyre szóló jegyek a földszintre nem érvényesek. Külön meghívók nem lettek kibocsátva.

— **Royal nagy mozgóban.** Székelyudvarhelyt, a régi városház nagytermében ma (vasárnap) két előadás lesz délután fél négy és este 8 órakor szenzációs műsorral, melyben Edit Psylander is szerepel.

— **Temetkezési közgyűlés.** A székelyudvarhelyi róm. kath. jellegű első temetkezési egylet 1914. március 8-án d. u. 2 órakor Székelyudvarhelyt, a polgári önképzőkör nagytermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat és az érdeklődőket tisztelettel meghívja az Elnökség.

KÖZGAZDASÁG.

Agrár takarékpénztár R. T. közgyűlése.

Az Agrár takarékpénztár r.-t. folyó hó 15-én tartotta Kemény Ákos báró fői spán nöklelete XVIIIk évirendes közgyűlését Marosvásárhelyt.

Közismert az a széleskörű értékes gazdasági tevékenység, mely az Agrár Takarékpénztár közel két évtized óta az erdélyi részben és főleg szoroson vett Székelyföldünkön kifejt s szívesen ragadjuk meg az alkalmat annak a ténynek konstálására, hogy ez a hatalmas arányokban fejlődő pénztintézet, mely alaptökélynének két és fél millió koronára történt felemzlése általt az erdélyi részek legnagyobb saját tőkével rendelkező magyar pénztintézete lett, dacára a lefolyt 1913-ik esztendőben fennállott válságos pénzügyi helyzetnek, nemcsak a helyi piacnak állott hiteligényei kielégítési tekintetében készséggel rendelkezésére, hanem

kiterjedt fiókhálózata révén az egész Székelyföld hitelre szorult gazdaközönségének is. Különösen segítségére volt veszélyeztetett piacainak a bajba jutott „Maros-vásárhelyi Ipar és Kereskedelmi Bank“, „Polgári Takarékpénztár és Hitelszövetkezet“ és a „Hitelintézet r.-t. Gyergyó-szentmiklós“ intézetek csendes fel-számolásának vállalásával.

Az Agrár takarékpénztár vezetősége helyes üzleti érzellemmel kiterjesztette figyelmét az ugynevezett kis existenciákra is; kis kereskedők, kisiparosok és hivatalnokok jogos hitelszükségeinek kielégítésére, Hitel-egylet“ alakított, mely az elmúlt nehéz időkben, kisemberek előtt minden hitelforrás elzárattott, eléggé nem értékelhető szolgáltatásokat teljesített.

Az intézet tiszta nyeresége 308,802.36 koronát tesz ki (a tavalyi 282.116 korona 13 fillérrel szemben) melyből osztaléknak 8 százalék, azaz részvényenként 16 korona kerül február 16-tól kezdődőleg kifizetésre. A tartalékalapok 65000 koronával, a nyugdíjalap 10000 koronával dotáltattak, köz- és jótékonycélokra mintegy 12000 korona fordított.

Az igazgatóság javaslatára a közgyűlés az alaprökeinek 2 millióról, 2 és fél millióra való emelést határozta el.

A közgyűlést követő igazgatósági ülésen báró Kemény Ákos dr elnök, Bürger Albert, Dr Bernády György (uj) és Barta Arnold alenökké választottak.

Dr Bernády György köszönetét fejezve ki az alelnökké történt választásával megnyilvánult bizalomért, kijelenti, hogy szíjnátára az elnöki állást nem vállalhatja, mintán igazgatósági tagságáról is lemond.

Elnök javaslatára az igazgatóság egyhangulag ki mondja, hogy Dr Bernády György lemondását, amelyet az intézet érdekében is igen fájlna, tudomásul nem veszi, őt az igazgatóság kebeléből alakult küldöttség útján fogja felkérni, hogy másfél évtized óta viselt igazgatósági tagságának megtartásával az alelnöki állást vállalja.

Irodalom.

Olcsó Jókai. Ebből a gyűjteményből újabb tíz szám hagyta el a sajtót: 171. Esetek Petőfi életéből. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Baros Gyula Tíz „eset“ van itt összegyűjtve a sok közül, amit Jókai megírt Petőfiről; tíz eset, majd vig, majd szomorú, de mind érdekes, mert Jókai művészete ragyog benne. Baros bevezetése és különösen jegyzetei érdekesek azok részére, akiket a rajzokban felemlített események és személyek is érdekelnek, 172. Brügözdai bácsi csintévei, anekdotás elbeszélés. 173—76. A két Trenk történeti regény 2 kötetben 177—178. Trenk Frigyes regény 179—180. A szegénység útja, elbeszélés. Az Olcsó Jókai egy-egy száma 40 fillérért minden könyvkereskedésben és vasuti állomáson kapható.

Nyomtatta és kiadja BÉTEGH PÁL könyvnyomtató int. Székelyudvarhelyt.

Hirdetmény.

Az Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság Maros Vásárhelyi igazgatósága a f. évi február hó 15-én tartott rendes közgyűlés alapján ezennel közhírré teszi, hogy:

1. A társaság részvénytőkéje két millió koronáról kétmillióöttszáz ezer koronára felemeltetik.

E célból kibocsátatik új 2500 darab, egyenként 200 korona értékű és teljesen befizetendő részvény.

2. A régi részvény-birtokosoknak az új részvényekre az elővételi jog a következő feltételek mellett biztosítatik:

Négy régi részvény után egy új részvény jár.

Az intézet csak egész részvényeket bocsát ki, az elővételi jog tehát egyes régi részvényekre nem gyakorolható.

3. Egy új részvény átvételi árfolyama 279 korona, valamint ezen összegnek 1914 január 1-étől folyó 5 $\frac{1}{2}$ % százalékos kamata. Ezen összegből részvényenként 200 korona a részvénytőke 75 korona a tartalékalap emelésére, továbbá 4 korona a részvénykiállítási és bélyegköltség fedezésére fordítatik.

4. Az elővételi jog — különbeni elyesztésének terhe alatt — folyó évi február 16-tól kezdve március hó 15-ig bezárólag hétköznapokon a rendes hivatalos órák alatt délelőtt 8—12 óráig Marosvásárhelyi intézetünk főpénztáránál, vagy Budapesten a Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság főpénztáránál (V. Nádor-u. 16.) gyakorolható. Ezen határidő leteltével az elővételi jog megszűnik.

A ki elővételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket szelvény-iv nélkül, jegyzék kíséretében lebélyegzés végett a fent megjelölt idő alatt az intézet főpénztáránál benyújtani és egyidejűleg az általa átveendő részvényigazolványok teljes vételárát és annak 1914. január 1-től járó 5 $\frac{1}{2}$ % százalékos kamatát befizetni. A bemutatandó régi részvények azonnal lebélyegzetnek és visszaadatnak s egyúttal kiszolgáltatja az intézet az új részvényekre vonatkozó ideiglenes elismervényt.

5. A kibocsátandó új részvények a régiekkel egyformán részesednek az 1914. üzletév eredményében.

6. Ha a régi részvényes a neki biztosított elővételi jogot a kikötött határidőig (1914 évi március 15-ig) igényben nem venné, úgy tekintik, hogy azzal élni nem kíván.

A ilyen módon esetleg megmaradó új részvényeket az igazgatóság szabad kezéből (de a régi részvényeseknek biztosított áránál nem olcsóbban) eladhatja.

7. Ugy a részvényes által befizetett, valamint az eladás folytán nyert felpénz a tartalékalaphoz csatoltatik, kivéve a 4 korona részvénykiállítási és bélyegdíjat, mely a felfizelő költség fedezetére szolgál.

Az új részvények a jogosítottak által kívánt névre kiállítva, a szelvényekkel együtt 1914 szeptember 15-től kezdődőleg adának ki az igazolványok visszaadása ellenében. Maros-Vásárhelyt, 1914. február hó 15.

Az igazgatóság.

Gyermekeimnek rem adok élesztővel készített tésztaikat, férjem, ki gyermekorvos, háttározottan ellensége az ilyeneknek. Minthogy azonban a kicsinyeknek a tészta kell, lepényt, tortákat s felfujtat Dr Oetker-féle sütőporral készitek nekik, vacsorára gyermekeim tejből és tojásból puddingot kapnak, mit a kitünő Dr Oetker-féle pádding-porokkal készitek el, vagy pedig crémet Dr Oetker-féle dibona-crém-porral. Változatosság kedvéért kicsinyeimnek időközönként Dr Oetker-féle vörös darát adok, mi egy kitünően frissítő utóétel. Mindezen ételek izletesek, táplálók és last not least voltak dacára olcsók.

Olcsón haszonbérbe adom 6 évre az etédi határban levő 130 hold birtokomat lakházak-istállókkal és mindenféle gazdasági eszközökkel, folyó évi február 1-étől kezdődőleg. **Gagy Lajos Etéd.** 5-6

NEMESEK

UDVARHELYVÁRMEGYE NEMES CSALÁDJAL.

Szerkesztette: **Pálmay József** családtörténetíró Marosvásárhely. **Magyarország Cimeres Könyvének** ügyvezető szerkesztője. **Ara tűzve 16 K.** Kapható **Betegh Pál** könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. **E díszesen kiállított, családi címerekkel dusan illusztrált mű, igen becses családtörténeti adatokat foglal magában.**

BUTOR.

Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám **BALÁZS KÁROLY** butorkereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű kóris, cseresznye, tölgy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készülnék a legfinomabb modern berendezések izléses és tartós kárpitos áruk, szalon és angol bőrgarnitúrák és esztergályos áruk. *Minden munka jótállás és szigorú felügyelet mellett készül! A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér!*

Balázs Károly

asztalos, esztergályos, kárpitos és butorkereskedő.

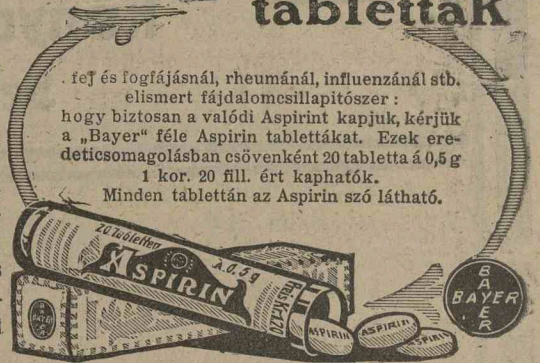
Ne feledje el, Aspirin-tabletták

hogy hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg hasznára lesz.

Aki a „Székelyország“-ban hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő megrendelésinél és bevásárlásainál — saját érdekében — a „Székelyország“-ot felemlíteni szíveskedjék.

Ullamos favágógép áll a közönség rendelkezésére Székelyudvarhelyt. *Gál József* Deáktér 3. sz. és *Csont Lázár* Budvár-u. 2. sz. Fischer Adolftól megvásárolták s favágásra bejelentéseket bármikor elfogadnak 3—3

Tanító vagy? Akkor használd a Módszeres Szépirási Irkákat, melyeket a székelyudvarhelyi tanítók szerkesztettek Eladási árából 10,10 a Tanítók Otthonát illeti. Hétféle mintában 2 és 4 fillér darabja. Páratlanul finom a papirosa, célszerű a beosztása. Kapható *Betegh Pál* kiadónál Székelyudvarhelyt.

UNGHVÁRY JÓZSEF
SZÉKELYUDVARHELYI GYÜMÖLCSFAISKOLÁBAN
CZEGLED (PESTMEGYE)

Nagyobb mennyiségű

nemes gyümölcsfa-
rsemete, bogyógyümölcsök, vadoncsok, kerti soványok, sima és gyökeres szőlővesszők stb. Kaphatók.

Tessék kimerítő arjegyzeket kérni.

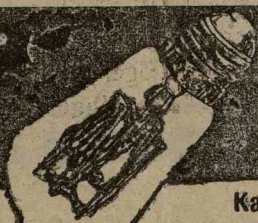
Imakönyvek igen nagy választékban olcsó árak mellett kaphatók

róm. kath. és ref. hívők számára a „Székelyország“-kiadóhivatalában

Jugyon
ADUNK HASZNÁLATRA
MŰVÉSZI KIVITELŰ TŰZ ÉS BETÖRÉSMENTES, ÚJ PÁNCÉL
TAKARÉKPERSELYT
BÁRKINEK.

Jugon
PESTMEGYEI
TAKARÉKPÉNZTÁR P.T.
BUDAPEST, AKACIA U. 8.

Wotan

Lámpa

A legjobb és a legtarosabb drótszálas lámpa.
Egyetlen húzott drótszállal 7 $\frac{1}{2}$ % árammegtakarítás.

Kapható villanszerelési üzletekben, villanytelepeken és a
MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK-nél, Budapest, VI. Teréz-körút 36, Gyár-útoza 13.
Egyetlen húzott drótszállal 7 $\frac{1}{2}$ % árammegtakarítás. Egyszerű Konyvár. © Fundația pentru Școala - BCU Cluj-Napoca.

Betegh Pál

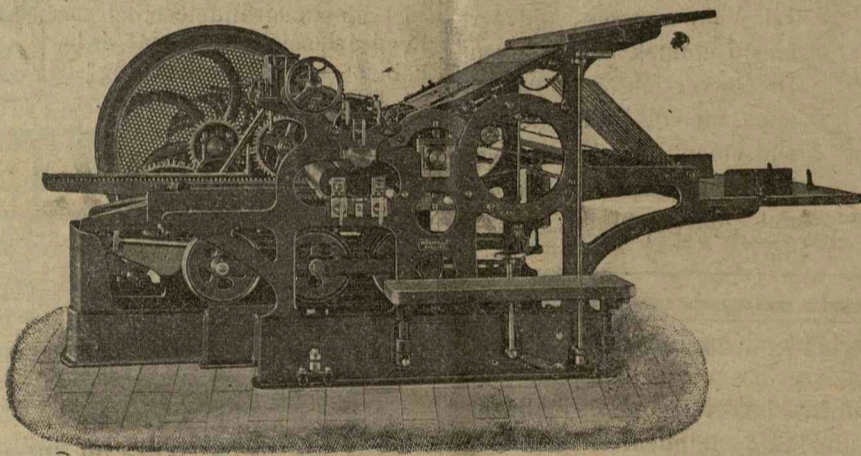
villamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel

==== dúsan felszerelt ====

**könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,**

könyv- és újságkiadó vállalata

Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-

==== számitással. ====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvédi, pégrehajtói és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

**Vidéki megkeresésre azon-
nal válaszol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.**

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.